SVOBODA СВОБОДА
UKRAINIAN DAILY — УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК

Пам'ятаймо про Україну!

VOL. XCVIII. No. 149. JERSEY CITY and NEW YORK, WEDNESDAY, AUGUST 7, 1991 CENTS 25 ЦЕНТІВ ДЖЕРЗІ СИТІ і НЮ ЙОРК, СЕРЕДА, 7-го СЕРПНЯ 1991 Ч. 149. РІК XCVIII.

Обговорюють кандидатури на президента України

Київ. (ПС УРП). — Тут, у зв'язку з запланованими на 1-го грудня виборами президента України, політичні партії та громадські об'єднання обговорюють кандидатури на пост президента.

Народний Рух України назвав своїм кандидатом на президента Вячеслава Чорновола. Працівники одеської міської телевізії провели опитування відносно кандидатури майбутнього президента республіки. Одеситн назвали Левка Лук'яненка, Степана Хмару, Леоніда Кравчука, Чорновола, Михайла Гориня. Жителі Львівщини, Івано-Франківщини і Тернопільщини рекомендують В. Чорновола.

Тим часом газета „Московскіє Новості" з 4-го серпня повідомила, що на доручення Верховної Ради України група соціологів провела репрезентативний опит населення республіки з приводу ставлення до політичних партій та їхніх лідерів.

Згідно з попередніми даними, кожен третій заявив, що має намір ігнорувати вибори парляменту і президента України. Не мали певної думки 15 відсотків респондентів. Серед решти опитаних найбільшою довірою користується Компартія, її кандидатів готові підтримати 13 відсотків опитаних за ДемПУ голосу ватимуть 9 відсотків, НПУ — 8 відсотків, ПЗУ — 5, УРП — 4 відсотки. Інші партії набрали до 3-ох відсотків голосів. Серед політиків, сказано в газеті, поза конкуренцією голова Верховної Ради Леонід Кравчук, кандидатуру якого готові підтримати 27 відсотків опитаних. Лідер парляментської опозиції Ігор Юхновський отримав 10 відсотків голосів серед опитаних.

Про інших кандидатів у повідомленні не згадується. Очевидно до бюлетеня опитування було внесено лише цих двох прізвища.

Згідно з іншим опитуванням тільки один із сга опитаних висловили довір'я союзному урядові в Україні.

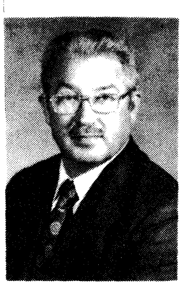
Виборці, які раніше підтримували комуністів, переорієнтувалися здебільшого на партії національно-демократичного та ліберального спрямування. Це ДПУ, створена на базі Руху; Народна ПУ, що опирається на робітників і підприємців-початківців. УРП яка вже давно поза конкуренцією в Галичині та в багатьох інших областях. Щоправда в деяких східних областях їх ще сприймають як радикалів-екстремістів. „Кожен четвертий громадянин України вважає, що союзний договір сприятиме поліпшенню ситуації у країні", — пише кореспондент „Московских Новостей".

Офіційного повідомлення про кандидатів у президенти ще не було в пресі. Повідомили лише про дату виборів — 1-ше грудня. Однак дата нових парляменських виборів навіть не обговорювалась.

Український Відділ „Голосу Америки" має нового керівника

Вашінгтон. — Директор „Голосу Америки" Ричард Карлсон призначив Володимира Біляїва на пост керівника Українського відділу на місце Миколи Францужenka, який з кінцем листопада 1990 року відійшов на пенсію після 33-ох років праці в західньому міжнародному радіомовленні.

За 42 роки існування Українського відділу „Голосу Америки" В. Біляїв став сьомим з черги керівником відділу після Никифора Григоріїва, Володимира Кедровського, Євгенії Залевської, Михайла Терпака, Оксани Драган і Миколи Францужена.

В. Біляїв

Як подано в повідомленні до преси з бюро директора „Голосу Америки", В. Біляїв відповідає за чотиригодинну щоденну програму українською мовою, яку, згідно з приблизним підрахунком, регулярно слухає від п'яти до семи мільйонів людей в Україні. Зараз Український відділ „Голосу Америки" має 23 штатних та п'ять позаштатних співробітників.

В. Біляїв народився на Донеччині 1925 року, а в 1943 році був вивезений на працю до Німеччини. Після закінчення війни працював як цивільний службовець у повітряних силах ЗСА, у адміністрації ІРО, співпрацював з газетою „Українські Вісті", був помічником головного редактора відновленого „Літературно-Наукового Вісника", а в 1949 році виїхав до Австралії, де брав активну участь у творенні українського організованого громадсько-політичного і культурного життя. В Австралії був співробітником тижневиків „Єдність" та „Вільна Думка" і кореспондентом дітройтського „Прометея".

З приїздом до ЗСА 1954 року В. Біляїв, працюючи на будівництві, а згодом у власному підприємстві, не залишав журналістичної праці, дописуючи до багатьох українських періодичних видань, в тому числі до „Свободи". У філадельфійському видавництві „Київ" вийшли дві його збірки поезій („Поліття" та „По Той бік щастя", за яку він одержав звання поета-лавреата УММАН), а у Видавництві УММАН — монографія про харківську оперну співачку Олену Шишацьку-Карапетян. Від 1982 до 1984 року він виконував обов'язки відповідального редактора органу ДЦ УНР в екзилі місячника „Мета" у Філадельфії. Ряд його статтей та есеїв на теми політики, літератури, суспільного життя, як також книжкові огляди і рецензії, переклади з англійської, італійської та шведської поезії друкувалися на сторінках таких журналів як „Сучасність", „Нові Дні", а останнім часом у київському журналі „Всесвіт" та в „Літературній Україні".

Перед тим як прийти на постійну працю в „Голосі Америки" в 1984 році, В. Біляїв був позаштатним співробітником цього відділу.

(Закінчення на стор. 3)

КОНЦЕРТ В ЮТИЦІ

Ютика, Н. Й. — Тут у суботу, 17-го серпня в Українській Авдиторії (6 Коттедж Плейс) відбудеться концерт, на якому звучатимуть українські оперні арії, клясичні романси та народні пісні. Виконавці — Лілея Волянська (сопрано, Едмонтон) та д-р Тарас Філенко (фортепіяно, Київська консерваторія). Програму веде почесний гість з Києва, музиколог проф. Тамара Булат. Початок о год. 7-ій вечора.

Суд на скаргу Л. Лук'яненка проти В. Крючкова відкладено

Москва (ПС УРП). — Тут у середу, 31-го липня, у суді Дзержинського району Москви відбулося чергове засідання у зв'язку зі скаргою голови Української Республіканської Партії Левка Лук'яненка на голову КГБ СССР Володимира Крючкова і газети „Совєтская Россія", „Ізвєстія", „Правда" та всесоюзну телевізійну компанію і радіо.

Як уже повідомлялося, адвокат Л. Лук'яненка Михайло Крулько 4-го лютого 1991 року подав до Дзержинського райсуду Москви скаргу з приводу заяви голови КГБ В. Крючкова на 4-му з'їзді народних депутатів СССР, де він твердив, що „у структурі Української Республіканської Партії є військові формування та озброєні загони бойовиків", а згадані газети та всесоюзне радіо і телевізія поширили цю інформацію.

Голова УРП Л. Лук'яненко вимагає, щоб суд зобов'язав В. Крючкова та згадані засоби масової інформації спростувати ці наклепи, оскільки УРП є першою, зареєстрованою офіційно, згідно з діючим законом, політичною партією в Україні, яка об'єднує політично зрілих людей, „незалежно від їхньої національности, соціяльного стану чи релігійної приналежности, з метою створення соборної незалежної Української держави і суспільства, заснованого на Універсальній Декларації Прав Людини. Для досягнення своєї мети УРП діє ненасильницькими, конституційними методами політичної боротьби", — як це зазначено у статуті партії.

Допустився наклепів на Л. Лук'яненка та очолюваної ним УРП також заступник голови КГБ СССР Філіп Бобков у своєму інтерв'ю для журналу „Театральная Жизнь" (ч. 4,1991 р.), де генерал КГБ твердив, що Л. Лук'яненко „очолив революційну партію", а раніше був засуджений „за розбій на 25 років, тобто його не розстріляли тільки тому, що тоді не було смертної кари..." Далі Бобков звинуватив Л. Лук'яненка в організуванні знесення пам'ятника Ленінові в Івано-Франківську та спорудженні там пам'ятника Степанові Бандері. Насправді ж питання пам'ятників вирішувалося місцевими властями без жодної участи Л. Лук'яненка.

Отож адвокат М. Крулько від імени Л. Лук'яненка 19-го квітня 1991 року подав до Дзержинського райсуду Москви скаргу також і на Бобкова, першого заступника голови КГБ СССР.

Л. Лук'яненка ніколи до карної відповідальности за розбій не притягувано, тим більше, що указом Президії ВР УССР з 29-го березня 1961 року дія Карного Кодексу в редакції 1927 року, з дальшими змінами і доповненнями, втратила силу з 1-го квітня 1961 року. Замість нього був введений діючий і донині Карний Кодекс, який не передбачає ув'язнення до 25 років, але допускає смертну кару. Насправді ж Л. Лук'яненка 20 травня 1961 року Львівський обласний суд засудив до смертної кари, яку потім замінили на 15 років ув'язнення за прикметами статті 56 КК УССР, що діяла від 1-го квітня до 27-го червня 1961 року. (Пізніше редакція ст. 56 була змінена). Лук'яненка засудили за організацію Української Робітничо-Селянської Спілки з метою реалізувати, закріплене діючою тоді сталінською конституцією, право республік на вихід із СССР. Статут УРСС передбачав тільки мирні засоби боротьби.

Далі Ф. Бобков ствердив, що повернувшись до Чернігова Л. Лук'яненко у 1970-их роках створив націоналістичну організацію, підтримував прямі зв'язки з бандерівськими центрами за кордоном, за що знову був заарештований. Що також є наклепом, оскільки Л. Лук'яненко був засуджений повторно за антисовєтську агітацію і пропаганду (ст. 62 ч. 2 КК УССР). Тобто йому інкримінували передачу письмових матеріялів за кордон „з метою підриву совєтської влади", хоч слідство так і не змогло довести, що Лук'яненко передав за кордон хоч один документ, як не знайшли доказів його зв'язків із земляками за кордоном.

Керуючись статтею 7 Громадянського Кодексу РСФСР та ст. 26 закону СССР „Про пресу та інші засоби масової інформації" Л. Лук'яненко домагається, щоб суд зобов'язав В. Крючкова, Ф. Бобкова та редакторів згаданих газет і журналів опублікувати спростування поширених ними наклепницьких інформацій, які порочать честь і гідність УРП і самого Л. Лук'яненка. Голова УРП також вимагає відшкодувати моральні збитки в розмірі 100,000 карбованців.

З уваги на те, що Ф. Бобков безпідставно звинуватив Л. Лук'яненка у скоєнні розбою, чим сам скоїв злочин, що підпадає покаранню за ч. 3 статті 130 КК РСФСР (наклеп) та ч. 2 статті 225 ГПК РСФСР, Лук'яненко вимагає порушити громадянську справу в суді проти Ф. Бобкова.

Вийшла збірка доповідей про слов'янську драму

Оттава. — Як відомо, від 2-4-го травня в Оттавському університеті відбулася міжнародна конференція, присвячена слов'янській драмі, а зокрема аспектам інновації. На конференцію запрошено доповідачів з України, Польщі, Росії, Чехо-Словаччини, Югославії, Німеччини та Канади й ЗСА. Присутніми на конференції були також троє драматургів: Ліна Костенко з України, Тадеуш Ружевіч з Польщі та Зоран Божовіч зі Сербії.

Про українську драму мали доповіді з Канади — Богдан Будурович, Ярослав Розумний, Ярс Балан та Ірина Макарик; з Німеччини — Ервін Ведель, з України — Лесь Танюк, з Америки — Лариса Онишкевич. Конференцію зорганізували Андрю Донсков, Ришард Соколовський і Роман Веретельник з Оттавського університету. Тепер організатори підготовили публікацію з всіма доповідями. Її можна замовляти (ціна 30 кан. дол.) у: Department of Modern Languages, University of Ottawa, Ottawa, Canada.

КУРДСЬКІ ТЕРОРИСТИ з Робітничої партії в неділю, 4-го серпня, обстріляли ракетами прикордонний пункт і вбили 9 турецьких вояків.

МІНІСТЕР внутрішніх справ Німеччини Вольфґанґ Шойбле запропонував скликати загальноевропейську конференцію і обговорити проблему східньоевропейських втікачів. Шойбле назвав Совєтський Союз головним постачальником втікачів на Захід. В минулому році в Німеччині дістали статус втікача 600,000 осіб. Є також багато нелеґальних імігрантів.

М. Ґорбачов наказав збільшити закуп харчів за кордоном

Москва. — Турбуючись поганим кваліететом вирощених в Совєтському Союзі продуктів і безголов'я в економіці взагалі напередодні збору зерна, совєтський лідер, президент СССР Міхаїл Ґорбачов, знову зарядив президентським екзекутивним указом збільшити імпорт закордонних товарів, зокрема збіжжя, готових харчів, медикаментів й інших конечно потрібних продуктів, які мали б допомогти СССР перетривати зиму і весняний (1992) „передновок", тобто господарську кризу. Для ефективного збору зерна міністерство оборони СССР відрядило на села кільканадцять полків молодих вояків і транспорт, військові тягарові автомобілі, бо колгоспний ремонт цілковито вийшов з ладу і через це країна тратить багато зерна й інших культур.

Кореспондент газети „Ню Йорк Таймс" Франсіс Клайнс пише у числі з 5-го серпня, що М. Ґорбачов випробовує також свої нібито поліпшені відносини з дев'ятьма республіками, які погодилися підписати союзний договір, який покищо „завис у повітрі" і не треба виключати, що від підписання відмовляться ще деякі республіки. Ще рік тому усі зарядження президента СССР, а їх було чимало, не тільки не виконувалися, але стали посміховищем в республіках. Тепер, каже Клайнс, дещо змінилося в користь М. Ґорбачова, але з передумовою, що він погодиться повністю респектувати державні акти проголошення суверенітетів і ділитиметься владою не на словах, а на ділі.

Кремлівські централісти, яких потихо підтримує також Ґорбачов, застосували тепер цілком інший підхід. Вони виступили з заявою, щоб центр і республіки намагалися поправити економіку за всяку ціну, щоб таким способом збільшити постачання товарів першої потреби для населення і цією тактикою зм'ягшити оцінку центру консументами, які в майбутньому стосуватимуть тиск на республіки, якщо йдеться про здачу харчових продуктів для центру.

Крім того центр застрашує населення голодом, і в цьому допомагає М. Ґорбачову головний економіст у Президентській раді і заступник голови Ради Міністрів Владімір Щербаков, який робить усі заходи, щоб цьогорічний збір зерна був успішний і щоб республіки максимально здали хліб державі, тобто центрові.

Подібна тактика минулого року провалилася. Республіки зібрали зерно й інші продукти, забезпечили в першу чергу своє населення, а решту, що залишилося, готові були продати за збільшені ціни союзному урядові. Цього року М. Ґорбачов і В. Щербаков хотіли оминути цієї, як вони кажуть, „ненормальної" тактики.

В. Щербаков каже, що така тактика республік деморалізує населення країни і грозить поширенню голоду. „Тепер не час на вкуслиі дискусії і довгі дебати, — каже Щербаков, — треба спершу зібрати зерно, а потім, як воно вже буде в магазинах, дебатувати про розподіл".

Адміністрація президента Джорджа Буша вже вислала технічних спеціялістів до СССР, які відвідують сільськогосподарські регіони і намагаються допомогти придбати більше новочасної сільськогосподарської техніки і застановитись над розбудовою схоронищ для переховування харчових продуктів М. Ґорбачов про цих спеціялістів не згадує нічого. Його указ це суміш політично-економічної фразеології з наголошенням потреби „денаціоналізації", „демонополізації", які він вважає першим кроком вступу до вільного ринку.

Це ще один доказ, — кажуть спостерігачі, — що комуністи не здібні і вони не спроможуться на жодні зміни.

У СВІТІ

НА СХОДІ Зімбабве в суботу, 3-го серпня, 83 учнів і 4 вчителів загинуло в автобусі, який зійшов з дороги і впав у глибоке провалля. Ті, що залишилися живими, розповіли, що вчителі просили водія уповільнити швидкість, бо вже було вже темно, але він не зважив на прохання. Водій загинув також.

В СОВЄТСЬКОМУ СОЮЗІ між Калінінградом і Свєтлоґорськом, недалеко від границі з Польщею, сталася залізнична катастрофа. Водій військового вантажного авта хотів проскочити через залізничний переїзд перед потягом, що швидко наближався. Однак на самому переїзді авто заглохло і зупинилося. Загинуло 4 вояки і 5 пасажирів потягу. Понад 20 осіб поранено.

МОСКОВСЬКА газета „Ізвєстія" повідомила, що міністер оборони СССР Дмітрій Язов витратив 100,000 карбованців з бюджету свого міністерства на будівництво власної дачі під Москвою.

ПОЧИНАЮЧИ з 1-го серпня, громадянам Естонії вручають нові особисті посвідки, надруковані в Канаді. Вони відповідають міжнародним стандартам.

У ЛАТВІЇ прийнято закони про створення власних загонів прикордонників. Впроваджено державну альтернативну службу для молодих громадян, які відмовилися від призову до Совєтської армії.

НАУКОВА конференція на тему „Богдан Хмельницький — Людина і епоха" відбулася в Дніпропетровському. Її організували Дніпропетровський Університет, Центр Досліджень Історії України ім. Петра Яцика (Альбертський університет, Канада) і Державний Історичний Заповідник на острові Хортиця. Крім дослідників з України, у конференції взяли участь вчені з інших країн: Омелян Пріцак (ЗСА), Френк Сисин (Канада), Арнольд Пернал (Канада). Карстен Кумке (Німеччина), Ян Качмарчик (Польща) і Софія Сеник (Ватикан).

КОЛИШНІЙ прем'єр-міністер Пакистану Беназір Бгутто оголосила голодівку, протестуючи проти дій пакистанського уряду, спрямованих на знищення Народної партії, яку вона очолює. В оточенні декількох сотень своїх прихильників, Беназір Бгутто сидить, схрестивши ноги потурецьки, напроти будинку парляменту в Ісламабаді, звинувачуючи власті у незаконних арештах і стратах 5,000 членів Народної партії.

ДО ЮҐОСЛАВІЇ прибув посланець Папи Івана-Павла II, секретар закордонних справ Ватикану Архиєпископ Жан Луї Торан. Він зустрінеться з міністром закордонних справ Югославії Будіміром Лончаром і Патріярхом Сербської Православної Церкви Павлом. Мета візити — розпочати мирний діялог між сербами-православними і хорватами-католиками.

ДЖ. БЕЙКЕР УСПІШНО ЗАВЕРШИВ СВОЮ ДИПЛОМАТИЧНУ ПОЇЗДКУ

Вашінгтон. — Державний секретар ЗСА Джеймс Бейкер успішно завершив свою шосту з черги поїздку на Близький Схід, яка тим разом була найбільш успішною під кожним оглядом. Про це він докладно інформував президента Джорджа Буша, в присутності шефа штабу Білого Дому Джана Сануну, дорадника у справах крайової безпеки Брента Скоукрофта і пресового секретаря Білого Дому Марлина Фицвотера. На другій сесії Бейкер стрінувся з Президентом сам на сам і не тільки поінформував його про позакулісні справи його переговорів в Ізраїлі і кількох арабських країнах, але також передав Дж. Бушеві деякі важливі документи пов'язані з справою підготови до міжнародної мирової конференції.

Остання поїздка Бейкера тривала з перервами 23 дні, а останньою зупинкою була столиця Альжиру де державний секретар відбув довшу зустріч з президентом цієї країни Шадлі Бенджедідом і міністром закордонних справ Лаґдаром Бреґімі. Бейкер хотів отримати підтримку Альжиру в підготові міжнародної конференції для справ Близького Сходу, ціль якої є підписання мирового договору між Ізраїлем і арабськими сусідуючими з ним державами. Під час розмови з президентом Альжиру була мова й про те, що Лівія, лідером якої, як відомо, є диктатор полковник Муамар Каддафі, взяла участь в конференції в характері спостерігача. Лівія все ще фігурує на списку держав, які підтримують міжнародний тероризм і як така не була включена у розмову у справі підготови конференції. В останньому часі Каддафі, як кажуть політичні спостерігачі, значно споволнив свою активність на відтинку зв'язків з терористичними організаціями, але натомість розвинув широку дипломатичну діяльність та намагається відновити приязні зв'язки зокрема з Єгиптом, Сирією, Савдійською Арабією та іншими країнами.

Залишилася одна тільки трудність, якщо йдеться про підготову до мирової конференції, а саме, хитке становище Палестинської Визвольної Організації, що її очолює Ясір Арафат. Керівники головної квартири ПВО в Тунісі заявили, що хочуть цього чи ні З'єднані Стейти Америки й Ізраїль „ми маємо право вимагати участи в конференції, бо йдеться про обговорення проблеми палестини і палестинців, без розв'язки якої не буде ніколи миру на Близькому Сході".

Очевидно, симпатизуючі з ПВО сили визнають право палестинців на участь в конференції, але Ізраїль хоче це право обмежити до участи палестинців з окупованих земель, західнього берега ріки Йордан і смуги Ґази, без участи членства ПВО і мешканців східнього Єрусалиму. Ясір Арафат, виступаючи на програмі альжирського радіо заявив, що його організація буде боротися, аж до часу поки палестинський прапор не буде повівати над мечетами і церквами Єрусалиму.

Політичні коментатори кажуть, що неполагоджена справа з Палестинською Визвольною Організацією й ізраїльський спротив щодо участи членів ПВО в конференції, може ускладнити цілу справу і всі дотеперішні заходи Бейкера будуть даремні.

В АМЕРИЦІ

ОДНИМ З НАЙКРАЩИХ наслідків закінчення холодної війни є монументальний проєкт військової індустрії, щодо відновлення довкілля від різнорідних забруднень. Хоча проєкт вже широко розгорнув свою діяльність, американська громадськість не є свідома його існування чи приблизних його коштів. З усього видно, що це один із найбільших повоєнних плянів американських збройних сил, щоби оновити довкілля та зменшити забруднення на тисячах військових баз і інших військово-індустріяльних комплексах, як в ЗСА, так і за кордоном. Все ж таки деякі урядові керівники цього монументального проєкту та навіть працівники самого Департаменту оборони кажуть, що є брак загального плянування і координації, а це в результаті може стати найбільш дорогою невдачею в історії.

ДЕМОКРАТИЧНІ ЧЛЕНИ Конгресу погоджуються, що найбільш слабою сторінкою президента Джорджа Буша є його неспроможність поліпшити внутрішню ситуацію в країні та що це можна б використати у передвиборчій кампанії проти нього, одначе ніяк не можуть дійти до згоди як це зробити. Досі вони спромоглися на різні критичні виступи в Сенаті та в Палаті Репрезентантів і стараються змалювати Дж. Буша, як президента, який на всі спроби поліпшити ситуацію в країні має одну відповідь — „ні". Провідник сенатської більшости Джордж Мічелл, демократ з Мейну, сказав, що Дж. Буш сам заявив про своє зацікавлення справами закордонної політики, отже на думку Дж. Мічелла „незацікавлення президента Буша внутрішньою політикою країни є самозрозумілим для всіх громадян".

ВИСТУПАЮЧИ НА ПРОГРАМІ телевізійної мережі Ей-Бі-Сі „Цього тижня", секретар Департаменту оборони Ричард Чейні заявив, що гомосексуалісти мають право бути на цивільних посадах у Пентагоні. Свій виступ він мотивував арґументом, що коли дана особа вив'язується зі свого обов'язку професійно, то її особисті уподобання повинні бути тільки її справою. Одначе про те, що гомосексуалізм є причиною звільнення з військової служби, Р. Чейні найперше підкреслив факт, що це правило він вже застав і не уважає його „в основному неправильним", беручи під увагу вимкоість військового життя.

ОФІЦІЙНІ ЧИННИКИ вважають, що в дуже короткому часі законно будуть повернені всі попередні правила, які значно обмежували позички на розбудову нових житлових приміщень великими спекулянтами нерухомостей. Тому, що така велика кількість банків знайшлася у дуже поганій фінансовій ситуації якраз через погані позички на купна нерухомостей, питання існуючих правил для позичок пішло на повторний розгляд. Аналітики твердять, що нові правила будуть таки впроваджені, не зважаючи на те, що вартість нерухомостей значно зменшується.

НОВООПУБЛІКОВАНИЙ УРЯДОВИЙ звіт стверджує, що один з найголовніших нафтопроводів ЗСА, Трансаляскан пайплайн, був під таким поганим зарядом що в основному нафтові фірми на власну руку з необхідности почали самі себе перевіряти. Відповідальні за це урядові бюра, як федеральні так і стейтові, заявили, що критика є за гостра, бо вже багато дечого наведено до порядку, одначе не заперечують, що недотягнення існують. Цей звіт мабуть викличе гарячі дискусії, зокрема зі сторони тих, що є зацікавлені в наданні дозволу на додаткові досліди нафтових покладів на Алясці.

СВОБОДА SVOBODA
УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

FOUNDED 1893

Svoboda (ISSN 0274-6964) is published daily except Sundays, Mondays, and holidays by the Ukrainian National Association, Inc. at 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302

Svoboda: (201) 434-0237 UNA: (201) 451-2200

Бюро УНС у Вашінґтоні: (202) 347-UNAW; (202) 347-8631 (факс.)

Postmaster: Send address changes to:

"Svoboda", 30 Montgomery Street, Jersey City, N.J. 07302
Tel.: (201) 434-0237, (201) 434-0807, (201) 434-3036

Second Class Postage paid at Jersey City, N.J.

Передплата на рік $40.00, на півроку — $22.00, на 3 місяці — $12.00.
Для членів УНСоюзу $15.00 річно. За кожну зміну адреси — $1.00.
Чеки і "money orders" виставляти на "Svoboda".

Статті і дописи підписані авторами, не мусять відповідати поглядам Редакції. Редакція застерігає собі право в потребі виправляти і скорочувати надіслані матеріяли. Незамовлені матеріяли повертається тільки тоді, коли автор собі це виразно застеріг, долучивши заадресовану коверту з відповідною поштовою оплатою. — За зміст оголошень Редакція не відповідає.

P.O. Box 346 Jersey City, N.J. 07303

Нова орієнтація Америки

Традиційною закордонною політикою Америки у відношенні до Сходу Европи є визнавання його, як однієї неподільної цілости. Після упадку царату нахлинули до Америки російські історики царської школи, зайняли катедри у чолових американських університетах і стали засновниками закордонної політики ЗСА, яка бачила у Сході Европи тільки одну „Рашія". Коли у 1917 році розлетілася царська Росія і створилися національні самостійні держави — Америка визнала була тільки Прибалтику і по нинішній день не визнала окупації Совєтським Союзом Литви, Латвії й Естонії. Але теж тільки у теорії сприяє їх усамостійненню, ніколи не поставивши крапки над „і" в офіційних заявах, що ці країни мають право відділитись від СССР. Усе ж, вибух національних рухів за урядування Міхаїла Ґорбачова поруч із усамостійненням шістьох сателітних країн — дещо захитав отими давніми основами політики Америки.

У недільному числі „Ню Йорк Таймсу" з 28-го липня ц.р. на першій сторінці посередині на двох шпальтах пишається багатомовний заголовок статті: „ЗСА дивуються, чи в їх інтересі лежить з'єднаний чи роз'єднаний СССР?" Автор, відомий першорядний знавець відносин в СССР, А. Розентал, стверджує, що „на теперішній час" президент Буш бачить інтерес Америки у з'єднаному Совєтському Союзі з уваги на його централізовану закордонну політику та контроль над збройною силою. Але цей сцентралізований СССР повинен перемінитися у справжню федерацію окремих республік із запевненням якнайширших свобід даним народам. Розентал вбачає у подорожі президента Джорджа Буша до Києва доказ, що американська закордонна політика почала рахуватися з окремими складовими частинами Совєтського Союзу, не відступаючи ще від принципу, що СССР повинен бути „цілий".

Твердження Розентала-правильне. Приїзд президента Буша до Києва це не заохота до — дальшого змагу за державну самостійність, а тільки доказ, що Америка і її закордонно-політична думка перестали дивитися на Схід Европи, як на „Рашія". І це вже великий поступ, це вже добрий знак, що у Вашінґтоні перестали підтягати під російський знаменник усі народи, всі національні рухи, зокрема свободолюбний рух України. Це цікавий парадокс, що до цієї доброї і правильної ревізії погляду Америки причинився чимало російський патріотичний рух, репрезентований Борісом Єльциним, цим діячем, який приїздив до Києва та підписав умову про співпрацю.

Було би великою наївністю, коли б ми бачили у подорожі Буша до Києва якусь радикальну зміну політики Америки у користь України й українців. До речі, треба із смутком ствердити, що українська громада в Америці не користується в Білому Домі та Капітолі таким впливом, як би його повинна мати. Склалося на це багато причин: чисельне розпорошення громади на величезному терені між двома океанами, що не дозволяє зголошувати й вибирати власних кандидатів до стейтових асамблей і Конґресу, — жалюгідне роздвоєння крайової репрезентації, брак великих фондів, потрібних на втримування конґресового „лоббі" і т.п. Але у Конґресі є таки прихильні нам деякі поважні сенатори й конґресмени і через них можна мати контакт і в Білим Домом.

Та українську проблематику актуалізують події в Україні.Актуалізує її розґардіяш у Компартії СССР та навіть економічна криза, як вислід комуністичного правління з його марксистським безглуздям. І дальший хід подій в СССР йтиме без уваги на принципи закордонної політики будь-якої держави в Европі чи Північній Америці. Шлях від теоретичного міркування, чи більша користь Америки від з'єднаного чи роз'єднаного СССР до висновку, що краще виректися „великого господарського простору" й одного контраґента у військових справах, а мати за союзників зорієнтовані на Захід і західню культуру держави — цей шлях страшенне довгий. Еволюція закордонно-політичної думки Америки залежатиме від ходу подій на Сході Европи — ні від кого і ні від чого іншого.

ПРОМОВА ПРЕЗИДЕНТА БУША У ВЕРХОВНІЙ РАДІ УКРАЇНИ

Як уже повідомлялося, 1-го серпня президент Джордж Буш зустрівся у Верховній Раді УССР з народними депутатами Кабінету Міністрів УССР, представниками політичних партій і громадських організацій.

Відкриваючи цю зустріч, голова Верховної Ради Української ССР Леонід Кравчук сказав: Шановний Пане Президент!

Шановні гості!

Шановні народні депутати, товариші!

Гадаю, що всі ви погодитесь зі мною, що духовна атмосфера, яка панує в нашому залі, засвідчила високу повагу до Президента великої держави — З'єднаних Стейтів Америки.

Дорога, яка була від аеропорту до Маріїнського палацу, до Верховної Ради, також яскраво підтвердила те, що кияни, народ України поважають політику З'єднаних Стейтів Америки, поважають Президента цієї великої держави, поважають народ З'єднаних Стейтів Америки.

Від імені всіх присутніх я хотів би ще раз привітати Вас, Пане Президент, у цьому залі, найвищої законодавчої влади України і сказати, що приїзд Президента З'єднаних Стейтів до Києва відбувається відразу після успішного завершення надзвичайно важливих переговорів у Москві і що їх вінцем стало підписання історичного договору про обмеження і скорочення стратегічних наступальних озброєнь двох країн.

Ми сподіваємося, Пане Президент, що Ваше перебування на Україні, зустрічі, які Ви мали, і плідні розмови, спілкування, дискусії, які ми вели сьогодні в Маріїнському палаці, і те, що ви поділитесь зараз своїми думками з нами, народними депутатами, з представниками всіх політичних сил, які діють нині на Україні, буде значною подією і стане історичною віхою в житті нашої республіки.

Ми хочемо сказати, Пане Президент, що люди, які тут зібралися, представляють різні політичні сили, але всі вони об'єднані однією великою ідеєю — ідеєю суверенітету України, розбудови її державності, бажанням бути господарем своєї власної долі.

Ми хочемо Вам також сказати, що Україна є одним з ініціяторів утворення нового Союзу — Союзу суверенних держав, у якому кожна республіка виступила б як суб'єкт міжнародного права, брала активну участь в усіх справах европейських і світових. І що саме на цих підвалинах суверенітету, єдності, братерства, дружби, співпраці з республіками, з іншими державами об'єднуються всі політичні сили України. І що саме це забезпечує сьогодні нам стабільність. І що всі люди, які присутні в цьому залі, і поза цим залом, є представниками всіх націй і народностей, але вони живуть у нас на Україні, на своїй рідній землі. І їх земля українська є для них теплою, затишною домівкою. На цьому стабілізується наша робота і відкриваються наші перспективи на майбутнє.

Я надаю слово президентові Зєднаних Стейтів Америки Дж. Бушу...

СЛОВО ДЖ. БУША

Перш за все дозвольте скористатися цією можливістю, щоб подякувати всій Україні, яка влаштувала нам таке тепле прийняття, таку сердечну зустріч. Кожен американець у цій довгій автоколоні — і повірте мені, вона була довгою — був глибоко зворушений теплотою цього прийняття з боку народу України. Ми ніколи цього не забудемо.

Дякую вам, голово Кравчук, і депутатам. Дозвольте мені привітати Верховну Раду, представників духовенства, які присутні тут, членів дипломатичного корпусу, представників американських фармацевтичних і медичних корпорацій, які перебувають тут з нами сьогодні, і всіх шановних гостей.

Барбара і я дуже раді бути тут. Ми шкодуємо лише про одне — про те, що в четвер увечері я повинен вирушити додому. Однак це доведеться зробити. Причина в тому, що завтра наш Конґрес завершує працю і я визнав за важливе бути там в останній день праці.

У вашому чудовому місті згадуєш слова Олександра Довженка про те, що Київ — це квітучий сад. Київ — це поет, Київ — це епоха, Київ — це історія, Київ — це мистецтво.

Багато століть тому ваші предки нарекли цю країну Україною, тобто „кордоном", бо ваші степи зв'язують Европу і Азію. Однак українці стали прикордонниками іншого роду. Сьогодні ви відкриваєте кордони і контури свободи. Хоча, як я вже говорив, моє перебування тут дуже нетривале, я прибув сюди, щоб поговорити з вами і повчитися. Для тих, хто любить свободу, кожний експеримент у будівництві відкритого суспільства дає нові лекції і можливості зрозуміти суть речей. Вам належить розв'язати особливо ґрандіозне завдання.

Протягом багатьох років люди в цій країні відчували себе безсилими, перебуваючи в тіні величезного урядового апарату, будучи пов'язаними силами, які намагались контролювати кожен аспект їхнього життя. Сьогодні ваш народ сповнений надії на свободу. В містах, республіках, на фермах, на підприємствах, навколо університетських містечок ви обговорюєте основне питання свободи — самоуправління і вільне підприємство.

Розумієте, американці глибоко віддані усім цим цінностям. Ми стежимо за вашим проґресом з почуттям захоплення, хвилювання і надії. І тільки це має історичну цінність. У минулому наші держави були втягнуті в дуелі пропаґандистської нісенітниці і бравади, а нині фейєрворки конфронтації наддержав дають дорогу тихіщим і набагато більш обнадійливими видам мистецтва співробітництва.

Я прибув сюди для того, щоб сказати вам, що ми підтримуємо боротьбу у цій великій країні за демократію і економічні реформи, і я б хотів поговорити з вами сьогодні про те, як ставляються З'єднані Стейти до складного і хвилюючого періоду вашої історії, яким чином ми маємо намір підтримувати відносини з центральним совєтським урядом і з урядами республік.

У Москві я виклав наш підхід . Ми будемо підтримувати тих у центрі і в республіках, хто прагне свободи, демократії і економічної свободи. Ми будемо приймати рішення щодо нашої допомоги, базуючись не на особистостях, а на принципах. І ми не можемо сказати вам, яким чином перетворити ваше суспільство. Ми не будемо намагатись визначити переможців і переможених у політичному змаганні між республіками або між республіками і центром. Це — ваша справа; це справа не ЗСА.

Однак не сумнівайтесь у нашій справжній відданості реформам. Не думайте, що ми можемо дозволити собі розв'язати ваші проблеми за вас. Теодор Рузвельт, один з наших великих президентів, колись написав: „Бути під покровительством — це так само образливо, як і бути ображеним. Жоден з нас не прагне постійно того, щоб хтось інший сумлінно старався робити йому добро. Що ми хочемо, так це працювати з цим кимось іншим для добра нас обох". Ось що сказав наш колишній президент. Ми будемо працювати для добра нас обох, а це означає, що ми не будемо втручатись у ваші внутрішні справи. Дехто

(Закінчення на стор. 3)

З ЛИСТІВ ДО РЕДАКЦІЇ

ПОСЛАННЯ ДЕПУТАТА З УКРАЇНИ

Дозвольте передати Вам найщиріші вітання з Галичини і побажати великої наснаги в боротьбі за волю України, хоча б у діяспорі.

Не буду зупинятися на історичних моментах України, бо всі ви їх добре знаєте і маєте добру інформацію з України. Я хочу передати вам тільки те, що не знайшло місця в пресі і також живі штрихи з нашої тактики в боротьбі за волю і незалежну Україну. Бо політика — це дуже тонка справа.

В першу чергу я хотів би наголосити на найголовніших питаннях під кутом зору України, а не діяспори.

Україна знаходиться сьогодні найближче до незалежности, як будь-коли в історії. І це тому, що Бог покарав сатану і комуністична ідеологія потерпіла крах, показавши народам імперії і всьому світові, що привела свій нарід до економічної і екологічної катастрофи.

Сьогодні в Україні навіть заскорузлі комуністи приходять до висновку, що вкупі вся імперія не вибереться з цієї пропасти. Цей незаперечний факт і дає нам можливість скористатися тим, щоб остаточно збудувати незалежну соборну Україну.

Для такої великої цілі в Україні є всі можливості: величезний інтелектуальний потенціял і великі природні багатства. І найголовніше те, що політичні лідери України правильно оцінюють політичну ситуацію в імперії і вибирають тактику боротьби, виходячи з реальностей сьогодення.

Тут треба врахувати, що Україна, на відміну від Литви, Вірменії, Грузії, є фундаментом імперії. Отож їй куди важче стати незалежною, ніж іншим республікам. Потрібна надзвичайно виважена, поміркована безпомилкова політика, бо Україна не може собі дозволити і далі проливати кров свого народу.

Таким вимогам на сьогодні в Україні відповідають лідери недавньої Української Спілки, а нині Української Республіканської Партії, яка вважає працю в парляменті з комуністами, як боротьбу з ними і поступове усунення комуністів від влади, як зроблено в Галичині, зокрема у Львівській області.

Тільки вибори на багатопартійній основі дадуть таку можливість, а щоб виграти такі вибори потрібно мати осередки політичних партій на всіх підприємствах і по селах. От над чим іде сьогодні робота в Україні. Тому піднімати питання про розпуск парляменту до утворення такої політичної сили просто недоцільно, бо комуністи на сьогодні мають усі структури і нараховують 3 мільйони членів.

Нині для України доступний єдиний шлях боротьби — це парляментський, який включає в себе і загальну непокору, але тільки всього народу. А щоб зорганізувати таку всенародну акцію, потрібна величезна практична праця. Тому Україні потрібна така політична сила, якій міг би повірити весь народ.

І такою в Україні на сьогодні є УРП, якій однаково вірять і в Галичині, і на східній Україні. УРП має велику підтримку за незаплямований авторитет її лідерів, серед яких політв'язні Левко Лук'яненко, Вячеслав Чорновіл, брати Михайло, Богдан і Микола Горині, Степан Хмара та інші.

За останні місяці УРП домоглася великих здобутків в східній Україні, завдяки підтримці вуглекопів Донбасу і допомозі, наданій страйкарям. Більша частина допомоги ішла з Галичини і тим самим було зруйновано психологічний бар'єр між Галичиною і східньою Україною. який створювався большевизмом стільки років. Нині в Донбасі вже не називають галичан бандерівцями-бандитами, а братами, які перші прийшли з допомогою під час страйків. І майже на всіх страйкуючих шахтах замайорів блакитно-жовтий прапор і створилися осередки УРП. Виникли осередки УРП також на морській базі в Севастополі, осьось створяться осередки УРП у вищій школі міліції та у збройних силах. Сподіваються до кінця року охопити усі підприємства і села. Ось чим займаються усі здорові сили, щоб виривати Україну з пазурів імперії. Це сьогодні наголовніше в Україні, а не боротьба між партіями, чого так хоче Москва, яка робить усе для того, щоб ми розпорошили свої сили у такій борні. Замість боротися з центром, Москвою.

Небагато в нас обмежених політиків, які піддалися на це. Одні свідомо, інші підсвідомо, бо не здатні аналізувати події.

Мені дуже боляче чути, що в Америці українці продовжують ділитися на бандерівців і мельниківців. Дуже тішуся, що такого поділу немає в Україні, тому немає ворожнечі. В Україні є один ворог — це большевицька імперія з її центром у Москві.

Наші політичні лідери виробляють тактику боротьби з цим ворогом таку, щоб не повторити большевицького перевороту у 1917 року, який знищив усе і на тій руїні не збудував нічого аж донині. Навпаки, недопустимо руйнувати виробничо-промислові процеси, бо вони настільки інтеґровані, що зруйнувавши хоч одну ланку, зупинимо весь процес. Виходячи з такої ситуації, УРП вирішила збільшувати свої структури і готувати народ до перевиборів.

З допомогою УРП пройшов Установчий з'їзд страйкових комітетів, обрані до керівництва такі відомі борці за волю України, як Степан Хмара, Лариса Скорик та інші. Коли будуть готові усі структури страйкових комітетів по всій Україні, то тільки тоді можна буде порушити питання про розпуск парляменту. Без такого механізму не можна й думати про розпуск парляменту. Сьогодні тільки Галичина піднялася на повний ріст. Інші області покищо на колінах. А збудувати незалежну державу, стоячи на колінах — не можна.

Коли Галичина дещо при

(Закінчення на стор. 4)

Маріян Коць

НЕЙМОВІРНА ДІЙСНІСТЬ

Немає ділянки життя в Україні, яка не була б відсталою. Відсталість інколи й на кілька десятиліть. Коли ж врахувати ще й національне зубожіння свідомости, брак ініціятиви, імперські перепони, щойно тоді унаглядиюється конечність звернути нашу увагу на шкільництво в Україні, як першопричину хіба всіх нещасть. Хлібороб, — постачальник корму. Педагог, — всього освітнього, духовного, культурного наснаження. Два філяри, на яких стоїть будівля існування нації, держави.

Добре сталося, що в редакційній статті „Свободи" ч. 137 було відслонено оту завісу важкого стану шкільництва в Україні. Це відгук на зустрічі громадянства з Іриною Калинець, начальником шкільництва у Львівській області й Валентиною Стрілько, директором середньої школи в Гнідині, київської области. Школа, — колиска розвою народу. Тому з такою запопадливістю й пляновістю імперія вихолостила шкільництво з усіх національних елементів і вже за сімдесят років потрапила обернути націю в населення, жителів. Тільки зараз зажевріла національна свідомість Галичини. Зрозуміло. Інакше воно на Великій Україні, як ми звикли називати. Перепон немало. Національна свідомість міністрів, їхніх заступників, чиновників вихованих отим режимом безнаціональности, — не всилі розуміти жахіття манкуртства, денаціоналізації й акутної потреби реорганізації шкільництва. Коли ж взяти під увагу, що починати потрібно, — дослівно, від Букваря, читанок, підручників для всіх кляс, — стає моторошно. Продовжувати навчання з дотеперішніх книжок, — це присипувати могилу нації камінням і гниллю.

Буває й один у полі воїн. Це директор Валентина Стрілько. Не кожному дано мислити категоріями далекосяжних плянувань і вміти випереджувати події. Звичайно, воно пов'язане зі свідомістю відповідальности за долю народу, а не особистих, чи партійних користей. Так і сталося, що вже декілька років Гнідинська Середня Школа працює над впровадженням у життя нової системи освіти. Тут створено науково-практичний центр, Українська Національна Школа, при Творчій Спілці Вчителів. Сюди приїжджають тисячі вчителів із різних областей України. Випрацювано завдяки учительському зборові й апробовано, виготовлені письменниками Дмитром Чередниченком і Галиною Кирпою, підручники буквар і читанки. Йдеться не тільки про опанування абетки. Педагогіка національної школи вимагає від учня многогранного асоціювання образовости. Бог, батько, мати, родина, село, Київ, Україна, національний гимн, релігійні поняття туго сполучені з мораллю, патріотизмом, релігійністю. Оці підручники — основані не тільки для учнів, але й батьків та учителів. Перевиховувати потрібно всіх.

І тут натрапляють організатори національної школи на несусвітні перепони. Май же середньовічні методи продукції оцих підручників. Завдяки комп'ютерам, що їх школа отримала із ЗСА, друкуються вони по кільканадцять сторінок букваря, вклеюються малюнки, рукою зшивають ці сторінки й передають учням для навчання.

Зараз слово за українською громадою на поселеннях. Тільки при пожвавленій ударній збірці фондів на національне шкільництво, ми доб'ємося апробати й договору з Міністерством освіти потрібного для швидкого, багатотиражного видання усіх підручників для українських шкіл. А вже опісля, — треба, маючи таку апробату, й слідкувати чи ці підручники вживаються у кожній українській школі. Це й прискорить процес перевиховання у українізації не тільки дітей, але й учителів і батьків. Бо, як сказала Ірина Калинець: „Видання цих підручників вашими силами, при активній участі й допомозі всіх українців у діяспорі було б першим рішучим кроком у пляні всезагального морально-етичного й національного виховання людини вільної, з почуттям власної гідности й пошанівком до прав людини. Вірю, — що важливість цього кроку для майбутнього всієї України буде належно оцінена поколінням її будівничих".

Д-р Юліян Мовчан

ЦІННИЙ ДОКУМЕНТ УКРАЇНСЬКИХ ЛІКАРІВ ДІЯСПОРИ

II.

До речі, подружжя Петро та Ольга Моцюки в 1983 році пожертвували на НТШ 100,000 дол., як автономний фонд родини Моцюків. Цей капітал, якого вартість вже дійшла до 350,000 дол. має бути тривким, бо тільки відсотки від нього можуть бути зужиті на видання наукових праць. (Цікаво було б знати, скільки вже видано цих праць з того фонду? І яких саме?).

„Пропам'ятна книга" подає багато більше імен наших лікарів, якими може гордитися не тільки УЛТПА, але і вся українська спільнота. До таких треба зарахувати д-ра Ахіля Хрептовського — голову Головної Управи УЛТПА (1975—77), а від 1983 року — президента Світової Федерації Українських Лікарських Товариств (СФУЛТ). Мабуть усвідомлюючи, що, застосовуючи вислів з грецької мітології, що найбільшою „Ахіллесовою п'ятою", тобто, вразливим місцем кожної організаційної структури є її розпорошеність, брак зв'язків та дезорганізація, наш „український Ахіль" все зробив і робить для того, аби також наші лікарі були належно зорганізовані і тим самим в максимальній мірі змогли своєю діяльністю принести користь не тільки для себе, але також для всієї української спільноти. З цією метою, крім багатогранної іншої діяльности, д-р Ахіль Хрептовський був ініціятором та основоположником Українського Лікарського Т-ва в Австрії та Австралії, організатором успішних лікарських з'їздів і конґресів, як також ініціятором та співосновником Світової Федерації Українських Лікарських **Товариств. Це** в значній мірі завдяки його старанням в минулому році в Києві та Львові відбувся перший з'їзд українських лікарів цілого світу. Від 1982 року він є президентом СФУЛТ.

Трохи іншій, але також дуже важливій ділянці, вирішив присвятити свою працю д-р Павло Пундій — лікар, дослідник історії української медицини, архівар та бібліограф УЛТПА. 1977 року він зорганізував Медичний архів — бібліотеку УЛТПА і досі видав 13 архівних збірників книжкового формату, присвячених видатним лікарям. Окремий том присвятив 60-ти літтю заснування Українського Тайного Університету у Львові, а також окремо перевидав два видання УЛТ-ва у Львові про його 25-ти ліття, Медичну громаду та про Український Шпиталь ім. Митрополита Шептицького. Д-р Павло Пундій — один з небагатьох нас, що виховав і „придбав" для нашого товариства чотирьох лікарів — своїх рідних дітей. Тепер він опрацьовує біо-бібліографічний довідник про українських лікарів Західньої України та діяспори.

Відомо, що важливою позицією в кожній організації, зокрема, з погляду витрати часу, є позиція секретаря, Ця роля в УЛТПА припала д-рові Миросла вові Коленському — досвідченому секретареві, який протягом п'ятьох каденцій був секретарем відділу УЛТПА в Чикаго як також заступником голови, а після перенесення головної управи УЛТПА з Ню Йорку до Чикаго, протягом шести років був її секретарем, а в 1983—85 — головою Головної Управи. Крім того, він є заступником президента СФУЛТ.

Крім — вищезгаданих, Українське Лікарське Т-во Північної Америки в своєму членстві має багато більше лікарів, які дуже прислужилися і прислужуються не тільки своєму товариству, але також іншим важливим ділянкам українського суспільно-громадського та культурного життя взагалі. Серед них згадаємо таких докторів як (подаю в абетковому порядку) — Степан Ворох, Ігор **Воєвідка**, Микола Грушкевич, Пантелеймон та Юрій Грицеляки, Іван Дачишин, Микола Дейчаківський, Антін Жуковський, Ігор Захарій, Ярослав Крив'як, Андрій Левицький, Анатолій Лисий, Богдан Макарушка, Роман Мороз, Маріян Панчишин (син славного нашого лікаря і гуманіста д-ра Маріяна Панчишина), Радіон Палажій, Дмитро Павлишин, Роман Смик, Юрій та Василь Трухлі, Марія Фішер-Слиж, Іляріон Чолган, Мирослав Харкевич, Богдан Шебунчак, Григорій Шиманський, Володимир Шкільник та інші.

Всі вони були нагороджені грамотами заслуги УЛТПА або іншими відзначеннями за їхню діяльність.

Головою Головної Управи УЛТПА за 1989—91 роки була д-р Марія Лідія Клодницька-Процик. Ще немовлям, виїхавши з батьками з України, і в 1949 році прибувши до Америки та з різними нагородами закінчивши середню школу, Марія 1969 року закінчила Медичний факультет Іллинойського університету, ввесь час втримуючи міцний зв'язок з українською громадою — зокрема, з українським студентським життям. Як дипломований кардіолог Лойольського університету, д-р Марія Клодницька була асистентом-професором і під її наглядом вчилися молоді лікарі, які відбували кардіологічну спеціялізацію. Вона також була директором цієї програми аж до часу відкриття приватної практики. Д-р Клодницька-Процик є першою жінкою, яка заслужено була обрана на голову Головної управи УЛТПА.

До редакційної колеґії „Пропам'ятної книги", крім головного редактора д-ра Павла Джуля, входять також проф. Мирослав Семчишин, як редактор-упорядник, та члени редколеґії — доктори Пилип Демус, Марія Клодницька, Павло Пундій, як і входив сюди вже покійний Роман Осінчук. Усім їм належиться признання за цю солідно видану пропам'ятну книжку. Хто бажає набути книгу може звертатися на адресу: Ukrainian Medical **Archive 1712 N. Oak Park Ave., Chicago, Ill . 60635**

ДЕКЛЯРАЦІЯ ОБ'ЄДНАННЯ РУХУ В ЧСФР

Народний Рух України здобуває собі велику популярність не лише в Україні, але й поза її межами. Існують осередки Руху в Москві, на Сибірі, в ЗСА і Канаді. Останнім часом така організація постала і в Пряшеві із засягом дії на всю Чехо-Словаччину. Крім заяви про солідарність з організацією Руху в Україні щодо державної незалежности України ця декларація займає становище і до актуальних проблем української меншости в Чехо-Словацькій Федеративній Республіці та до питання т. зв. політичного русинізму. Публікуємо цей документ часу, що демонструє боротьбу наших окраїнних земель за свою національну ідентичність. Очолює Об'єднання Руху в ЧСФР відомий колишній політв'язень і теперішній провідний діяч пряшівських українців-русинів проф. Юрій Бача. — Ред.

Завдання об'єднання Рух є всебічно представляти політичні, економічні та культурно-національні інтереси русько-української національности ЧСФР.

Назви для означення нашої національної меншости русин — українець вважаємо за синонімічні (рівнозначні). Назва русин, руський є давнішою, а назва українець, український новішою, офіційною назвою. Однак у сучасному русинстві серед українського населення Чехо-Словаччини (подібно як і на Закарпатті, та в інших країнах, де проживає українське населення) розрізняємо дві основні тенденції. Перша, яку можна було б назвати народний русинізм, метою якого є глибше і всебічніше вивчати і розвивати народну бесіду, місцеву народну творчість та етнографію, місцеву літературу та історію рідного краю. Ця тенденція закономірна і зрозуміла, зокрема після однобокого та небезпроблемного розвитку нашого населення за післявоєнний період, і об'єднання Рух її повністю підтримує. Друга тенденція, за якою усталилася назва політичний русинізм, хоче створити з цієї частини місцевого українського населення, яке традиційно називає себе русинами (і живе в різних країнах Центральної Европи по сусідству з Україною), окремий русинський народ, який ніби не має нічого спільного з бесідою, народною творчістю, писемністю, традицією, церквою та історією інших частин руського (за давнішою назвою) чи українського (за офіційною назвою) народу. Цю тенденцію, яка є виразником політичних інтересів та претенсій різних промадярських, москвофільських, прочехословацьких, колишніх австро-угорських та ліквідаторських словацьких (проте завжди антиукраїнських) намагань, ми однозначно засуджуємо і відкидаємо. Ця тенденція, яка з'являється в нашому історичному житті не вперше, завжди роз'єднувала народні сили, завжди значно шкодила народній справі, затримувала наш культурно-національний розвиток, представляла нас в очах сусідніх народів як сепаратистів, однак аж до сьогодні не знайшла ширшої підтримки серед населення і ні разу не перемогла.

Об'єднання Рух усвідомлює собі надзвичайно складну ситуацію в сучасному житті русько-української національної меншости ЧСФР, виявляє незадоволення дотеперішнім способом рішення різними органами та організаціями проблем нашої національної меншости ЧСФР і вважає необхідним активізувати кожного для досягнення переваги позитивних змін в її розвитку.

З історії відомо, що надзвичайно важливу ролю у розвитку культурно-національного життя завжди відігравала Церква. На жаль, становище в обох наших Церквах нині таке, що вони не відіграють тої позитивної ролі в культурно-національному житті нашого населення, яку вони мали б і могли б відігравати. Об'єднання Рух вважає ненормальною таку ситуацію і закликає всіх змінити її у кращий бік.

Незаміниму ролю у розвитку культурно-національного життя нашого населення завжди відігравала рідна школа. І становище у цьому питанні також дуже критичне. На протязі останніх десятиріч шкільними й політичними органами країни, а також різними приватними ініціятивами велася така шкільна політика по відношенню до української національної меншости, щоб населення само зрікалося рідної школи. Замість шкільної системи (яку творили початкові школи в кожному руському селі, десятки неповних та повних середніх шкіл включно шкільних, культурно-освітніх та бібліотечних інспекторів) на сьогоднішній день залишилось всього кілька українських шкіл та кілька десятків шкіл, в яких для частини українських дітей викладається українська мова як предмет. Таке становище вважаємо ненормальним, бо воно в найбільшій мірі загрожує остаточній асиміляції та ліквідації русько-українського населення ЧСФР.

Об'єднання Рух докладе всіх зусиль для того, щоб змінити цю ситуацію і буде вимагати від держави створення такої шкільної системи, яка б ґарантувала можливість кожній українській дитині в місцевостях, де українське населення живе компактно, засвоїти протягом навчання основи мови, історії і культури свого народу.

Об'єднання Рух визнає, що основою культурно-національного життя кожного населення є економічне питання, тому буде приділяти належну увагу і цій ділянці життя нашого населення. Рівночасно заявляє, що буде підтримувати економічну реформу та всі ті політичні сили чеського та словацького народів, які своєю діяльністю сприяють позитивному розвиткові як всієї ЧСФР, так і розвиткові національних меншостей країни, які є рівноправними і повноправними її членами.

Об'єднання Рух не спрямоване проти жодної організації чи установи, яка виникла і працює для потреб всебічного розвитку русько-українського населення Чехо-Словаччини. Об'єднання Рух підтримує співпрацю українців Чехо-Словаччини з українськими організаціями та громадами, що проживають на Україні чи в інших країнах світу. Наше об'єднання буде підтримувати кожну організацію чи установу, кожну думку чи акцію, яка спрямована до подібної як наша мета — до всебічного розвитку русько-українського життя в Чехо-Словаччині та активізації контактів між ЧСФР та суверенною Україною. Тому нашими прихильниками можуть бути не тільки русини-українці, але також члени інших національностей.

Об'єднання Рух, розуміючи той факт, що для розв'язання існуючих проблем русинів-українців ЧСФР необхідна підтримка кожної свідомої людини чи організації, закликає кожного організованого чи неорганізованого в інших товариствах та об'єднаннях сприяти та підтримати спрямування та зусилля нашого руху, не припиняючи активної діяльности в своїх дотеперішніх молодіжних, церковних чи інших угрупуваннях. Нашому об'єднанню не буде перешкоджати різниця в поглядах на різні часткові питання, як і приналежність до різних політичних партій чи різних релігій, якщо нас буде об'єднувати спільне намагання позитивно розв'язати основні сучасні проблеми життя русько-української національної меншости ЧСФР.

Зокрема закликаємо до об'єднання ту частину нашої національної меншости, яка вважає себе русинами, але визнає спільне коріння (тобто спільне походження, багаті спільні культурні традиції, спільне походження віри й бесіди) русинів з іншими частинами русько-українського народу.

Заявляємо, що всі їхні намагання глибше пізнати, пропаґувати і розвивати наші місцеві культурно-національні традиції та досягнення історичного життя вважаємо і своїм першочерговим обов'язком і тому будемо їх всебічно підтримувати.

Попереднє керівництво чехо-словацьким державним і партійним життям вимагало від української інтеліґенції ЧСФР не втручатися у рішення основних проблем економічного та політичного життя і дозволяло їй — у згоді з його політикою — займатися тільки культурно-

(Закінчення на стор. 4)

Промова...

(Закінчення зі стор. 2)

закликає З'єднані Стейти зробити вибір між підтримкою президента Ґорбачова і підтримкою лідерів по всьому СССР, які прагнуть до незалежности. Я вважаю, що це неправильний вибір.

Відверто кажучи, президент Ґорбачов добився вражаючих речей і цілями його політики гласности, перебудови і демократизації є свобода, демократія і економічна свобода. Ми будемо підтримувати якомога міцніші відносини з совєтським урядом президента Ґорбачова, однак ми також цінуємо і нові реалії в житті СССР. І тому ми, будучи самі федерацією, хочемо добрих відносин, кращих відносин з республіками.

Отже дозвольте доповнити мої висловлювання в Москві і докладніше описати, те що американці мають на увазі, коли ми говоримо про свободу, демократію і економічну свободу. Ніякі інші терміни не перекручувались більш реґулярно і більш цинічно, ніж ці. Протягом усього цього століття деспоти рядилися в демократів. Тюремники видавали себе за визволителів. І ми можемо відновити віру в правління лише шляхом відновлення справжнього значіння цих концепцій.

Я не хотів би, щоб мої слова сприймали як лекцію, однак дозвольте почати з широкого терміну „свобода". Коли американці говорять про свободу, ми маємо на увазі можливості людей жити без страху перед спробами уряду втрутитися в їхнє життя, без страху перед цькуванням з боку своїх же співгромадян, без обмеження свободи інших. Ми не ставимось до свободи як до такого привілею, який необхідно скупо роздавати лише тим, хто додержується належних політичних поглядів або належить до певних груп. Ми ставимось до неї, як до невід'ємного індивідуального права, яке дароване усім чоловікам і жінкам. Як зауважив лорд Актон „найнадійніше випробування, з якого ми судимо про те, чи по-справжньому вільна будь-яка країна, це те, наскільки безпечно почувають себе меншості".

Свобода вимагає терпимости, концепції, закріпленої у відкритості, гласності і в нашій Першій поправці, присвяченій захистові свободи слова, зібрання і релігії — усіх релігій.

Терпимість, плекає надію. Один священослужитель писав про гласність: „Сьогодні, як ніколи, актуальні слова апостола Павла, сказані 2000 років тому: „Вони думали, що ми мертві". Однак дивіться, ми — живі. На Україні, в Росії, у Вірменії, у Балтиці розцвітає дух свободи". Однак свобода не зможе вижити, якщо ми дозволимо процвітати деспотам або допустимо, як, здавалося б, дрібні обмеження множити пута, доти, поки не утворять кайдани.

Пізніше, сьогодні я побуваю біля монументу в Бабиному Яру, який є сумним нагадуванням, величним нагадуванням про те, що коїться, коли люди не можуть стримати жахливу хвилю нетерпимости і тиранії. І разом з тим свобода — це не те ж саме, що незалежність. Американці не підтримуватимуть тих, хто прагне до незалежности для того, щоб змінити тиранію, нав'язувану здалеку, місцевим деспотизмом. Вони не допомагатимуть тим, хто заохочує самовбивчий націоналізм, який продовжується на міжнаціональній ненависті.

Ми будемо підтримувати тих, хто хоче побудувати демократію. І під демократією ми маємо на увазі таку систему правління, в якій люди можуть відкрито змагатись, щоб завоювати серця і, звичайно ж, голоси громадськости. Ми маємо на увазі таку систему правління, яка черпає свою побудовану на справедливості владу із згодою керованих, яка зберігає свою законність, угамовуючи жагу влади.

Протягом багатьох років у вас були вибори з бальотами, однак у вас не було демократії. А тепер демократія стала пускати глибоке коріння в совєтській землі. Ключ до її успіху — в розумінні належної ролі уряду та його меж.

Демократія не є технічним процесом, що його рухає суха статистика. Це — найбільше людяне прагнення, спрямоване на збереження свободи з тим, щоб ми могли робити по-справжньому важливі речі — ростити сім'ї, виявляти свої творчі можливості, будувати добре і плодотворне життя.

У сучасних суспільствах свобода і демократія ґрунтуються на економічній свободі. Вільна економіка — це не що інше, як система спілкування. Вона просто не може функціонувати без індивідуальних прав або такого прагнення одержати прибуток, який дає людям, стимул до праці, ініціятиви, виробляти, і зрозуміло, вона не може функціонувати без права закону, без чесних і виконуваних контрактів, без законів, які захищають права власности і карають за шахрайство.

Вільні економіки залежать від свободи волевиявлення від того, чи мають люди можливість обмінюватись ідеями і випробовувати нові теорії. Совєтський Союз роками ослабляв себе, обмежуючи потік інформації, забороняючи прилади, життєво важливі для сучасних комунікацій такі, як комп'ютери і копіювальні апарати, і коли ви обмежуєте свободу пересування, навіть туристичні поїздки, ви заважаєте своїм людям максимально використати свій талант. Ви не можете щось поліпшувати, якщо ви ще не маєте права спілкуватися.

І, нарешті, вільна економіка вимагає включення до основного економічного процесу. Адам Сміт зауважив два століття тому: „Торгівля збагачує всіх, хто бере в ній участь". Ізоляція і протекціонізм прирікають тих, хто їх практикує, на деґрадацію і злидні. Сьогодні я звертаю на це увагу, бо деякі совєтські міста, реґіони і навіть республіки виявилися втягнутими в згубні торговельні війни. Республіки цієї країни мають широкі торговельні зв'язки, які ніхто не може скасувати одним почерком пера або новим законом. Незрівнянно більша частина торгівлі здійснюваної компаніями, хай той імпорт чи експорт, включає торгівлю між республіками, і це вам відомо краще, ніж мені. Угода „дев'ять плюс один" вселяє надію на те, що республіки поєднуватимуть більшу автономію, з більш активною добровільною взаємодією — політичною, соціяльною, культурною і економічною — замість того, щоб ступати на безнадійний шлях ізоляції.

Тому американські інвестори і бізнесмени, прагнуть того, щоб займатись бізнесом у Совєтському Союзі, включаючи Україну. На цьому тижні ми підписали такі угоди, які сприятимуть дальшій взаємодії на всіх рівнях між ЗСА І СССР. Однак у кінцевому рахунку наші торговельні відносини залежатимуть від того, чи зуміємо ми виробити спільну мову, спільну мову торгівлі — валюти, які спілкуються одна з одною, закони, що захищають новаторів і підприємців, зв'язки зрозуміння і довір'я.

Має бути очевидним, що зв'язки між нашими країнами стають дедалі міцнішими з кожним днем. Я висунув президентську ініціятиву, згідно з якою Совєтському Союзові дається вкрай необхідну медичну допомогу. І ця допомога є виявом американської солідарности з совєтськими народами під час нестатків і страждань. У рамках цієї допомоги в Київ було доставлено обладнання, з допомогою якого лікують людей, що потерпіли від Чорнобиля. Ви повинні знати, що серце Америки, серця всіх були з людьми тут під час Чорнобиля. Ми направили групи, щоб допомогти вам поліпшити безпеку українських атомних електростанцій і вугільних шахт. Ми також збільшили кількість культурних обмінів з республіками, включаючи ширші обміни юристами, вченими і діячами культури Америки і України.

Ми розуміємо, що ви не можете перетворити свою систему за один день. Перша система правління в Америці — Континентальний конґрес — зазнала невдачі через те, що стейти були надто підозріло настроєні у відношенні один до одного, а центральний уряд був надто слабким, щоб захищати торгівлю і права особи. За 200 років ми навчилися того, що свобода, демократія і економічна свобода значать набагато більше, ніж просто об'єкти для натхнення. Вони значать більше, ніж слова. Вони являють собою виклики. Ваш великий поет Шевченко зауважив: Лише у власному домі ви можете знайти свою правду, свою силу і волю. Жодне суспільство ніколи не досягало досконалости в тому, що стосується демократії, свободи або підприємства, але якщо воно повною мірою використовує достоїнства і здібності своїх народів, воно може використовувати ці цілі як орієнтири на шляху до кращого життя.

Старе українське прислів'я каже: „Коли ви починаєте велику справу, звільніть вашу душу від слабости". Народи СССР приступили до великої справи, сповнені мужности і енерґії, і я прибув сьогодні сюди, щоб сказати, що ми підтримуємо тих, хто відкриває горизонти свободи. Ми приєднаємось до цих реформаторів на шляху до того, що ми доречно називаємо новим світовим порядком.

Ви є лідерами, учасниками політичного процесу. А я їду додому для участи в активному політичному процесі, тому, якщо вам довелося побачити, як я надто енерґійно розмахував руками з лімузини, це було, коли подумалось, що, може, деякі з цих людей, що стоять уздовж вулиць, були з Філядельфії або Піттсбурґу, або Дітройту, де живе так багато американців українського походження, і які були разом зі мною, коли я проголошував ці слова тут сьогодні.

Для Барбари і мене перебування тут було великою подією. Ми вітаємо вас. Ми вітаємо ті зміни, які бачимо. Я згадую французьку фразу: „Вів ля діферанс!" — Хай живуть відмінності! — і я спостерігаю різні думки в цьому парляменті, і саме так це і повинно бути. Один хоче одного, другий — іншого, саме так іде процес, коли ви вільні і відкриті, змагаючись за допомогою ідей, щоб побачити, хто матиме рацію і хто може дати більше народові України. Щодо нас, то це була чудова поїздка, хоч і надто коротка. Дозвольте мені просто сказати: „Хай благословить Господь народ України!" Дуже, дуже дякую.

Український...

(Закінчення зі стор. 1)

відділу „Радіо Свобода". Свою працю в „Голосі Америки" В. Біляїв почав як журналіст-міжнародник. Як кореспондент, був акредитований на зустрічах на найвищому рівні президентів Реґена та Буша з совєтським керівником М. Ґорбачовим, звітував з останнього конґресу СКВУ, 54-го конґресу міжнародного ПЕН клубу в Торонто і Монтреалі, з'їзду Об'єднання Письменників „Слово" в Торонто, совєтсько-американської конференції містпобратимів у Сієтлі тощо. В етері часто звучать його інтерв'ю з діячами з України та діяспори. Згодом В. Біляїв став редактором програми на Далекий Схід, редактором новин, редактором-координатором ранкової й вечірньої програм, старшим редактором, а у вересні 1989 року заступником керівника Українського відділу.

Новий керівник Українського відділу „Голосу Америки" В. Біляїв є довголітнім членом багатьох українських організацій Америки, в тому числі Українського Народного Союзу (Відділ у Філядельфії, секретарем якого є Богдан Одежинський).

В глибокому смутку повідомляємо ближчу і дальшу родину та всіх приятелів і знайомих, що після важкої недуги, в п'ятницю вечером, 2-го серпня 1991 р. упокоїлася в Бозі

бл. п.

ТЕКЛЯ ПУЖИК (з дому КУЛИНИЧ)

Текля народилася 15-го травня 1925 р. в селі Галичани біля Львова.

Покійна Текля приїхала до Америки 8-го серпня 1949 р. й одружилася 17-го липня 1965 р. з Андрієм Пужиком, який упокоївся в Бозі 1-го жовтня 1986 р.

Покійна спочиває у похоронному заведенні Fucillo and Warren Funeral Home при 205 South Main Street, Manville, N.J.

ПАНАХИДА І ПАРАСТАСИ відбудуться в неділю і понеділок 4-го і 5-го серпня 1991 р. о год. 7:30 веч.

ПОХОРОН відбудеться у вівторок, 6-го серпня о 10-ій год. з церкви св. Михаїла в Manville, N.J., а опісля цього на український православний цвинтар св. Андрія у Бавнд Бруку, Н. Дж.

Покійна Текля залишила в глибокому смутку родину:

В Україні:
сестру — ЕВУ ПИЛАТ з чоловіком ВАСИЛЕМ
племінників — родини КУЛИНИЧ

В Америці:
братові — ПАРАСКЕВІЮ ПРЯТКУ з чоловіком СТЕФАНОМ
— АНАСТАЗІЮ ШПИНДУ з чоловіком ПЕТРОМ
— МАРИНУ ПУЖИК
— ПАРАСКЕВІЮ ПУЖИК
племінників —
родини ПУЖИК
родини РАПАВИЙ
родини ПРЯТКА

ДУШУ ПОКІЙНОЇ ПОРУЧАЄМО ВАШИМ МОЛИТВАМ.

УКРАЇНСЬКИЙ ДЕНЬ В КОҐОВЗІ

Коговз, Н. Й. — Заходом Окружного Комітету Відділу УККА Олбанської Округи тут відбудеться традиційний Український День в парку Українського Клюбу, Медов вул., в неділю, 18-го серпня. Початок год. 1-ша по полудні. В програмі — спортові ігри забави і виграші для дітей, смачні українські страви й напитки.

Замість квітів на свіжу могилу дорогого нам

бл. п. Володимира Ґноя

складаємо 100 долярів на ФОНД ДІТЯМ ЧОРНОБІЛЯ.

Роман і Зірка БЕРЕЗИ

Українська Вільна Академія Наук у США

Висловлюємо глибоке співчуття родині, друзям і співробітникам у зв'язку зі смертю в м. Рочестері Ню Йорк ІНЖЕНЕРА, ПЕДАГОГА, ПУБЛІЦИСТА, ГРОМАДСЬКОГО ДІЯЧА

Іллі Микитовича Демиденка (1903-1991)

Покійний, який помер 26-го лютого 1991 р., був довголітнім жертводавцем і доброчинцем УВАН у США.

ВІЧНА ЙОМУ ПАМ'ЯТЬ!

УПРАВА, ЧЛЕНИ І ПРАЦІВНИКИ УВАН

Помолімось за наших друзів

ЗАУПОКІЙНА СВЯТА ЛІТУРГІЯ

за спокій і вічну радість душ померлих Добродіїв Фонду Катедр Українознавства

Впреп. о. декан Петро Огірко відслужить Заупокійну Святу Літургію у п'ятницю, 16-го серпня 1991 року, о год. 9-ій ранку, в УКЦеркві Покрови Пресвятої Богородиці, в Озон Парку, Н. Й. за Блаженної Пам'яті:

ІВАНА БОРИСА
СТЕПАНІЮ ВОРОХ
ЯРОСЛАВА ҐУРУ
ПАВЛА КОЛІСНИКА
інж. ВАСИЛЯ КОСТРУБЯКА
ЮРІЯ ЛАВРІВСЬКОГО
д-ра РОМАНА МИКОЛАЄВИЧА
д-ра МИРОСЛАВА ОРЛОВСЬКОГО
СТЕПАНА ПІХУРКА
ЮЛІЮ СОСЬ
МАРІЮ ХОЛЄВЧУК
СТЕФАНІЮ ЯВНУ

Всіх Вп. Жертводавців ФКУ просимо про молитви за померших наших друзів.

Помоліться в часі відправи Заупокійної Богослужби, щоб поєднатись з нами в поході молитов до Всевишнього за тих, що творили добро.

Вічна Пам'ять Померлим Добродіям ФКУ!

ГОЛОВНА ЕКЗЕКУТИВА ФОНДУ КАТЕДР УКРАЇНОЗНАВСТВА (ФКУ)

Ділимося сумною вісткою, що в суботу, 3-го серпня 1991 р. по тяжкій недузі, відійшла у вічність наша найдорожча МАМА і БАБЦЯ

бл. п.

МАРІЯ ХАНАС

ПАНАХИДА у вівторок, 6-го серпня 1991 р. о год. 7:30 веч. у похоронному заведенні Петра Яреми в Ню Йорку.

ПОХОРОН в середу, 7-го серпня 1991 р. о год. 9:30 рано у церкві св. Юра в Ню Йорку, а опісля на цвинтар св. Духа в Гамптонбурґу, Н. Й.

У глибокому смутку:

доньки —
СТЕФА ГАВРИЛЮК з чоловіком РОМАНОМ із дітьми НАТАЛКОЮ ЛАК з чоловіком РОБЕРТОМ, МАРІЯНОЮ і МИХАЙЛОМ
ЕВГЕНІЯ АТАМЯН з чоловіком АДАМОМ із дітьми АННОЮ й ІРЦЕЮ
ІРЕНА РІД з чоловіком РАЛФОМ із дітьми РОБЕРТОМ, ХРИСТОФОРОМ, ЯКІВОМ і АНДРІЙКОМ

Ділимося болючою і сумною вісткою з рідними, приятелями та знайомими, що в п'ятницю, 2-го серпня 1991 р. відійшла у вічність наша найдорожча ДРУЖИНА, МАМА і БАБУНЯ

бл. п.

МАРІЯ РОМАНЕЦЬ з дому ЛУЧКА

Покійна народилась 19-го серпня 1923 р. в селі Замочок, повіт Жовква.

ПАРАСТАС у вівторок, 6-го серпня 1991 р. о год. 7:30 веч. у похоронному заведенні Насевичів при Френклин і Бравн вулицях у Філядельфії, Па.

ПОХОРОН в середу, 7-го серпня 1991 р. о год. 8:30 рано з того похоронного заведення до католицького митрополичого собору у Філядельфії, а опісля на цвинтар Пречистої Діви Марії на Факс Чейс.

У безмежному горю залишені:

муж — МИХАЙЛО
дочка — ЛЕСЯ ЛЕСЬКІВ з мужем МИХАЙЛОМ і з дітьми ЮРКОМ, АДРІЯНОМ і НАТАЛКОЮ
сини —
ЮРІЙ з дружиною НАТАЛІЄЮ із дітьми КСЕНЕЮ і ЛЮДМИЛОЮ в Німеччині
РОМАН з дружиною ПАТРІСЕЮ із дітьми МИХАЙЛОМ, ХРИСТИНОЮ і ТАРАСОМ
ЗЕНОВІЙ
та ближча і дальша родина в Америці, Англії, Канаді і в Україні

Декларація...

Закінчення зі стор. 3

просвітньою працею серед русько-українського населення і суворо карало кожного культурного діяча з-поміж нашого населення, якщо той спробував бодай натякнути органам влади на існування якоїсь проблеми серед того населення. В результаті такого ставлення комуністичної партії та уряду Чехо-Словаччини до потреб і проблем нашого населення з'явились і спроби науково обґрунтувати таку політику.

Об'єднання ... відмежовується від таких позицій і заявляє, що буде активно втручатися у рішення всіх питань політичного, економічного та культурно-національного життя русько-українського населення Чехо-Словаччини, і від чехо-словацької держави — нашої держави! — та її політичних представників на республіканських та федеральному рівнях буде вимагати створення і функціонування такої системи, яка б забезпечувала всебічний розвиток не тільки народів, але й національностей нашої країни. Саме в залежності від вирішення цього питання об'єднання Рух буде визначати своє ставлення до держави та її органів влади.

4—ИЙ З'ЇЗД РОГАТИНЦІВ

Четвертий з'їзд рогатинців відбувся, згідно із повідомленнями в пресі, 8—9-го червня 1991 р. на гостинній оселі „Верховина", в мальовничій гірській місцевості Ґлей Спей, Ню Йорк.

Центральний Комітет Товариства „Рогатинщина" скликав своїх членів для презентації збірника „Рогатинська Земля", аналізи дотеперішньої діяльности Товариства та для з'ясування завдань на наступні роки.

Усього близько п'ятдесят осіб зареєструвалися як учасники, хоч така нагода, як презентація нововиданого збірника, заслуговувала на більшу увагу. Тим більше признання належить тим, що приїхали з Канади чи далеких стейтів Америки.

У п'ятницю, 7-го червня 1991 р., по вечері відбулася півформальна інформаційна гутірка прибулих на з'їзд членів нашого товариства під проводом голови Центрального Комітету д-ра Олега Кудрика. Була добра нагода кинути оком на різносторонню працю при складанні збірника „Рогатинська Земля". Є ця книжка нашим євангелієм не тільки з чепурного вигляду, але й тому, що прочитавши хоч би декілька розділів, можна просвітлити розум та обновити душу і серце.

При цій нагоді в якійсь мірі було продискутовано деякі точки офіційної програми самого З'їзду.

Зранку наступного дня делегати четвертого з'їзду рогатинців почали реєструватися офіційно. Реєстрацією займалися наш вельми точний фінансовий референт Ярослав Пастушенко та не менш докладний секретар Володимир Мелько. Окрім звичайної листи, був ще запитник, що мав такі категорії: „жонатий", „вдовець", „самітний", а також окрему рубрику „побажання на майбутнє". Не знаю, як хто ці рубрики виповнив. Скажу про себе: я написала „самітна вдова" і подала, що бажаю, щоб появився другий том нашого збірника і окрема монографія про Стрятин пера Софії Маланюк-Онуфрик (з додатковими інформаціями Івана Падика).

Офіційні наради четвертого з'їзду рогатинців розпочалися в год. 11-ій перед полуднем. Голова Центрального Комітету д-р Олег Кудрик, відкриваючи з'їзд, привітав усіх присутніх членів та гостей. А що від останнього з'їзду минуло майже повних п'ять років, багато наших членів відійшло у вічність, між ними й видатний працівник Осип Дячишин — голова монтреальської станиці. Вшановано їх усіх, згідно із прийнятим звичаєм, однохвилинною мовчанкою. Після того, як д-р Кудрик ознайомив з порядком денним, було обрано президію з'їзду. Її предсідником одноголосно обрано Івана Олексина (голову Братського Союзу), заступником — мґр. Михайла Ромаха, секретарями — Володимира Мелька і Івана Падика. До президії з'їзду запрошено теж Уляну Любович — головного редактора збірника.

Предсідник з'їзду Іван Олексин подякував за вибір та попросив до звітів уступаючу управу. Звітували по черзі: голова д-р Олег Кудрик, секретар Володимир Мелько, фінансовий референт Ярослав Пастушенко, а опісля про працю редакційної колеґії дещо сказала Уляна Любович.

Кожен зі свого боку розповів про головні зусилля в часі створення видання, відбір авторів та матеріялів, листування з членами, збірку фондів, відбуті засідання управи та робочі сходини редакційної колеґії.

У звітному періоді, себто за 5 років управа втратила через хворобу двох членів, помер один член. Треба було кооптувати нових членів. По несподіваному захворюванню голови Романа Крупки головство перебрав д-р Олег Кудрик, який рівночасно виконував свої попередні обов'язки координатора матеріялів до збірника. Заступником голови став інж. Мирослав Шміґель. Секретар Володимир Мелько провадив широке листування з членами та записував засідання управи. Фінансовий референт Ярослав Пастушенко займався господаркою, фондами, сплачуванням належностей за друк книжки та всіх пов'язаних з тим ділом видатків. Його докладний звіт доповнив секретар торонтського відділу Іван Падик даними про використання фондів в Монтреалі і Торонто.

Зі звітів управи можна було витворити цілісний образ пророблено праці: близько 500 приєднаних членів-жертводавців для видання збірника (до речі, всі вони названі у книжці); десятки відбутих засідань і сходин, дві більші зустрічі в Торонто, десятки телефонічних розмов і поїздок управи та редакційної колеґії. Одним словом, цей великий труд увінчався, при Божій і людській помочі, незвичайно гарним успіхом. Після повних чотирьох років старань, клопотів, журби й радості, нарешті, як сказав голова д-р Кудрик, народилася ця чепурна, повна краси й духовного змісту дитина — вагою 5фунтів! — збірник „Рогатинська Земля"!

У цьому місці д-р Кудрик зложив поіменну подяку членам управи за віддану співпрацю, особливу подяку — членам редколеґії, зокрема головному редакторові Уляні Любович та авторові англійського резюме Марті Кічоровській-Кебало, а також проф. Романові Дражньовському — за вміле й безкорисливе опрацювання мап. Слід зазначити, що тільки головний редактор Уляна Любович одержала винагороду за свою працю. Всі інші члени редакційної колеґії і управи працювали безкорисливо.

За контрольну комісію звітували Олександер Бісик та Богдан Бугус. Вони ствердили відданість і послідовність у праці всіх наших членів, причетних до видання, до ощадного використання фондів.

На пропозицію Богдана Бугуса діяльність уступаючої управи було визнано доброю й плідною. Від номінаційної комісії виступив Іван Падик. Він запропонував наступну управу Товариства „Рогатинщина": д-р Олег Кудрик — голова, мґр Михайло Ромах, Канада, інж. Мирослав Шміґель, ЗСА, — заступники; Володимир Мелько, ЗСА, Іван Падик, Канада, — секретарі; Ярослав Пастушенко — фінансовий секретар; Софія Лялька-Бісик, Леся Угрин-Салик — члени; Богдан Бігус, мґр Роман Баб'юк, Олександер Бісик, Михайло Лялька (Торонто) — члени контрольної комісії.

Усі присутні прийняли запропоновану листу оплесками. Це стало рівночасно мандатом для новообраної управи провадити дальшу діяльність нашого товариства.

Олександер Бісик, коротко узагальнивши виступи, що стосувалися діяльности Товариства і його завдання на майбутнє, підкреслив потребу й конечність видання другого тому збірника, в який увійдуть вже зібрані матеріяли. Не можна одначе забувати про Рогатин, де є різноманітні потреби у зв'язку з процесом відродження не лише самого міста, але й зі сподіваним реактивуванням славної Рогатинської гімназії, що тепер має бути ліцеєм-коледжом гуманістично-клясичного типу. Розпочато також відновлення будинків історичної чи культурної вартости, придбання солідної бібліотеки та інших допоміжних наочних устатковань. Невдовзі надійдуть найновіші відомості від Петра Маслія, котрий тепер перебуває в Україні. Для започаткування допомоги в ділянці культурного відродження Рогатина Олександер Бісик жертвував від своєї рідні 200 долярів.

В дискусії над звітами забирали голос: Богдан Бігус, Віра Дратвінська, Ярослав Пастушенко, Марія Голод, Зеновія Воробець, Мирослав Шміґель, Володимир Мелько, Михайло Ромах, Олег Ратич, Леся Угрин-Салик. Окрему подяку родині Мирослава Шміґеля за їхню гостинність і поміч склав д-р Кудрик. Рівнож Марія Голод, яка як член редакційної колеґії не один раз приїздила до Ню Йорку, висловила свою щиру вдячність Миросі Вишиваній за всі перебування у її прихильній господі.

Віра Дратвінська, репрезентуючи рівночасно далеке Чикаґо і не менш далеку Францію, зголосила свою співпрацю у придбанні дальших фондів на видання другого збірника. Крім того, жертвувала видані нею грамофонні платівки й стрічки на фонд допомоги для Рогатина.

Богдан Бігус пообіцяв зайнятися книгозбірнею покійного Осипа Дячишина та її пересилкою до Рогатинського ліцею. Рівнож заповів, що свою власну колекцію книжок приготує для висилки туди з потрібним упорядкуванням.

Порушено питання рецензування виданого збірника. Д-р Кудрик і Марія Голод звернулися до компетентних журналістів та дослідників, є сподіванням у пресі з'являться кваліфіковані рецензії. На жаль, вже не зміг прорецензувати книжку від НТШ д-р Василь Лев, який дуже радів з її появи. Доля вирішила інакше.

Богдан Бігус звітував ще про видання восьми картоклистівок, репродукцій кольорової вкладки збірника, де представлено ікони з XVI століття Святодухівської Церкви в Рогатині. Цю роботу виконала друкарня Мирона Баб'юка в Рочестері. Розповсюдження карток принесе нові фонди на видання другого тому збірника. Друковано 24,000 карток, розділено їх поміж Ню Йорком і Торонто для розпродажі. Це наше найближче завдання.

По короткій перерві на обід делеґати з'їзду обговорювали пропозиції, поради і думки стосовно діяльности Товариства на майбутнє. Підтверджено конечність видання другого тому, а також матеріяльну і моральну підтримку Рогатині та Рогатинській Землі усіми доступними способами.

Цей бадьорий настрій домінував на святковій вечері, що розпочалася в год. 6-ій славним „Верховинським коктейлом", яким гостить нас вже третій раз управитель оселі Микола Богдан.

Няко Гірняк зі своєю грайною машиною (минулого разу ще мав справжню оркестру!) ще більше підніс настрій і вдоволення з добре виконаного діла. Рогатинці розповідали собі усякі „небилиці" і „прахтики", що в рогатинській говірці означали колись неправдиві й правдиві пригоди й переживання.

Під час вечері за головним столом сиділи: Богдан Бігус, Уляна Любович, д-р Осип Кравченюк з дружиною, д-р Олег Кудрик з дружиною, мґр Михайло Ромах, Марія Голод та Іван Олексин, наш побратим-рогатинець, голова УБСоюзу. Саме він провадив святковою вечерою. Під проводом Віри Поташник-Дратвінської відспівали присутні „Отче наш". Іван Олексин представив, згідно із звичаєм, гостей головного стола, з яких єдині д-р Кравченюк і його дружина не були знайомі зібраним рогатинцям. При чарці шампанського пролунало бадьоре многоліття всім присутнім та усім рогатинцям у світі й Україні.

По вечері прочитав свою доповідь д-р Осип Кравченюк, до речі, автор поважних статтей у нашому збірнику. Він, як дослідник, знаходив у різних документах багато докладних відомостей про старовинну Рогатинську Землю, записував все на карточках, не знаючи, що буде мати нагоду використати це для статтей. За порадою Івана Олексина д-р Кудрик звернувся до д-ра Кравченюка та попросив його взяти участь у створенні збірника про Рогатин. Така була ґенеза тих незвичайно джерельних студій про Рогатинську Землю. про герби Рогатина, про початки організованого життя в Рогатині, про діяльність дуже сильної в Рогатинському повіті радикальної партії. Д-р Кравченюк особливо підкреслив тісну співпрацю з д-ром Кудриком, що увінчалася появою збірника.

Святковий настрій присутніх набрав особливої напруги, коли виступив Михайло Лялька (Торонто) зі своєю рецитацією. Декілька вступних слів про цього актора-декляматора сказав мґр Михайло Ромах, підкресливши його походження із Жовчева, де була давня театральна традиція; про його громадську діяльність в Комітеті рагатинців Торонто та його членство в драматичному ансамблі „Заграва" та в інших театральних групах.

Михайло Лялька — справжній мистець слова. Вибрав він для свого виступу новелю Стефаника „Земля". Настрій тихого смутку, глибокого жалю, повного зрозуміння душевних переживань осиротілого батька та кінцевої резиґнації — привели не одного із присутніх до сліз. На залі було тихо ще якийсь момент по закінченню, відтак хвиля гучних оплесків виявила вдоволення присутніх чудовим виступом.

Несподівано для усіх з'явилася на залі група „Ретро" зі Львова. Вони уважно прислухалися увагою до виступу Михайла Ляльки, а по закінченню цієї незвичайно гарної інтерпретації новелі Стефаника розпочали свій, спеціяльно для нас підготований виступ.

Ці молоді люди, музиканти й співаки, мабуть чи не 10 хлопців і дві дівчини, звеселили нас виконанням декількох патріотичних і ліричних пісень з нашої дуже далекої молодости: „Як з Бережан", „Прийде ще час" та інші, до яких ми і пильно прислухалися і, хто як міг, підспівували давно призабуті слова. Ще було дяківське „Многая літа", декілька жартів та на прощання незабутня львівська придибашка:

„Куплю си ґазету, сяду до трамваю,
бувай ми здорова, я вже від'їжджаю"...

Присутні обдарували милих скоморохів оплесками та грошевою винагородою. Виявилося, що два хлопці з „Петро" походять із близьких до Рогатина Пукова і Підвиня. У висліді такого посвоячення підвинський хлопець ще дістав збірник „Рогатинська Земля".

На закінчення зреферовано письмові привіти, що наспіли на наш з'їзд. Це зробив дуже справно Іван Падик, щоб не забирати більше часу тим рогатинцям, котрі мали охоту під звуки Някової скриньки потанцювати.

На закінчення вечері ще декілька слів сказав д-р Кудрик, заохотивши зібраних складати пожертви на видання другого тому і на фонд допомоги Рогатинові.

Недільний ранок зібрав усіх у їдальні на сніданок, по якому новообрана управа відбула своє перше засідання.

Богослужбу ми відбули в прегарній церкві свв. Володимира і Ольги та помолилися за всіх спочилих рогатинців.

На церковному подвір'ї більші й менші групи рогатинців фотографувалися. До ювілейної знимки стали зі мною мої давні знайомі Нуся Плекан і Мирослав Шміґель: ми троє колись давно, коли я ще була молода, а вони тільки підлітками, працювали в міській управі під начальством Михайла Пирога, тоді посадника Рогатина.

При останньому обіді ще декілька слів на прощання сказав наш голова д-р Олег Кудрик. Він ще раз подякував Уляні Любович і всім членам редколеґії та управи за співпрацю. Висловив теж побажанням усім рогатинцям підтримувати й надалі дружну атмосферу. Особливо дякував голові Братського Союзу Іванові Олексинові за виявлену увагу й поміч з'їздові. Подякував теж управителеві оселі „Верховина" М. Богданові за теплу гостинність.

На з'їзд не з'явився, нажаль, ні один представник таких відомих рогатинських родів, як Пироги чи Верб'яні, зате було декілька нащадків давнього роду Терлецьких.

Дещо спізнено, вже по закритті з'їзду, наспіла привітальна телеграма з Рогатина: „Щиро вітаємо учасників з'їзду рогатинців, зичимо здоров'я і успіхів. Товариство „Дзвін", Рогатин".

Марія Голод

Послання...

(Закінчення зі стор. 2)

гальмувала власний поступ, щоб підтягнути до свого рівня центральні і східні області, то деякі недалекоглядні політики розцінили це як коляборантство, догідництво. Мовляв, задовольнилися теплими місцями. Щоправда, ці заходи робилися не без допомоги КҐБ і його агентів. І почали звинувачувати свої своїх у зраді, щоб і в Україні спровокувати Карабах та домогтися введення військового стану, що відкине відродження України на десятки років. Підступність КҐБ така велика і така небезпечна, що ми мусимо дуже вважати, аби їм не вдалося спровокувати використання збройних сил.

Ось у чому сила наших політичних лідерів. А сила всіх політичних партій — це праця з народом.

Та і світ визнає Україну, як державу тільки тоді, коли наша політика буде обдумана.

Депутат Львівської Обласної Ради, заступник голови страйкового комітету Стрийщини і секретар УРП Стрийщини
Панейко

● РІЗНЕ ●

● РОЗШУКИ ●

Василь Дорош пошукує ПАРАНЮ ІВАНЕЦЬ, зі села Піддубці, біля Угнова. Вона послідно проживала в St. Catherine, Canada. Прошу писати на адресу:
OLGA H. KERNITSKY
4703 Five Springs Ct.
Midlothian, VA 23112

●FUNERAL DIRECTORS●